Luontopaneelin lausunto Valtioneuvoston selonteosta liittyen kestävän kehityksen globaaliin toimintaohjelmaan

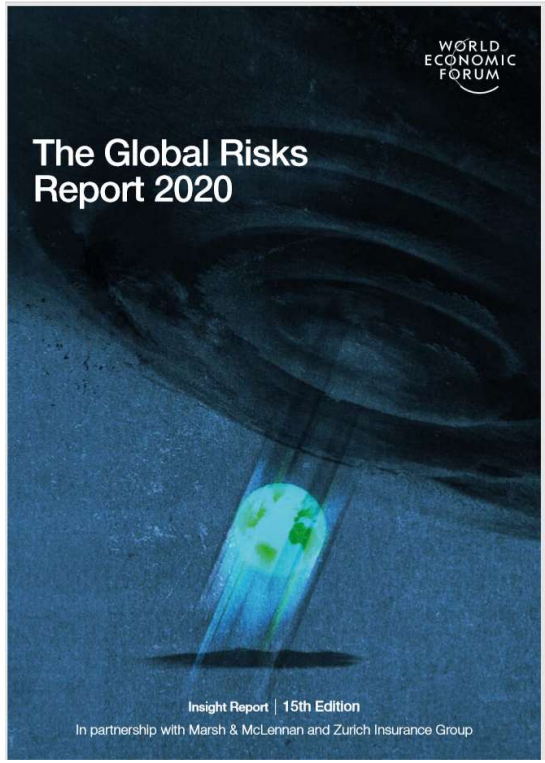
Liisa Kulmala

Talousvaliokunnan kokous, 18.02.2021

Luonnon monimuotoisuuden merkitys

- Luonnon monimuotoisuus ylläpitää keskeisiä ekosysteemien prosesseja ja ekosysteemipalveluja
- Heikkenemisen syynä muutokset luontotyypeissä
- 01/2021 julkaistu maailman talousfoorumin riskiraportti (WEF 2020) on nostanut luontokadon sekä vaikutuksiltaan että todennäköisyydeltään viiden suurimman ihmiskuntaa uhkaavan riskin joukkoon
- Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen eli luontokadon pysäyttäminen on YK:n biodiversiteettisopimuksen, EU:n sekä Suomen biodiversiteettistrategioiden ja pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoite

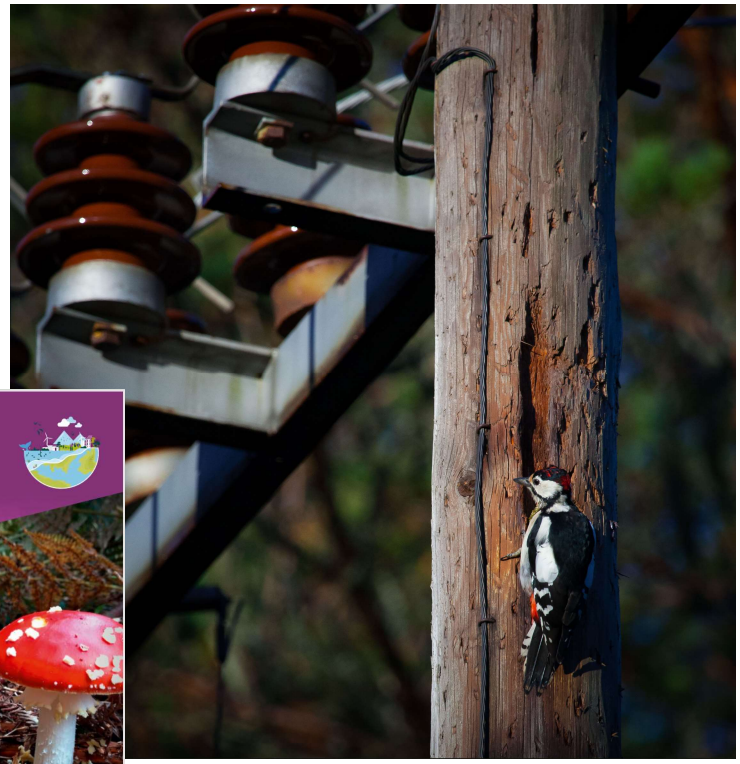

Luonnon monimuotoisuus ja talous

- Kaikki yhteiskunnan toiminnot on riippuvaisia luonnosta, myös talous

- Tällä hetkellä luontopääoma kuluu nopeammin kuin sitä syntyy, koska kulutamme liikaa
  - Tällä hetkellä siis heikennämme talouttamme

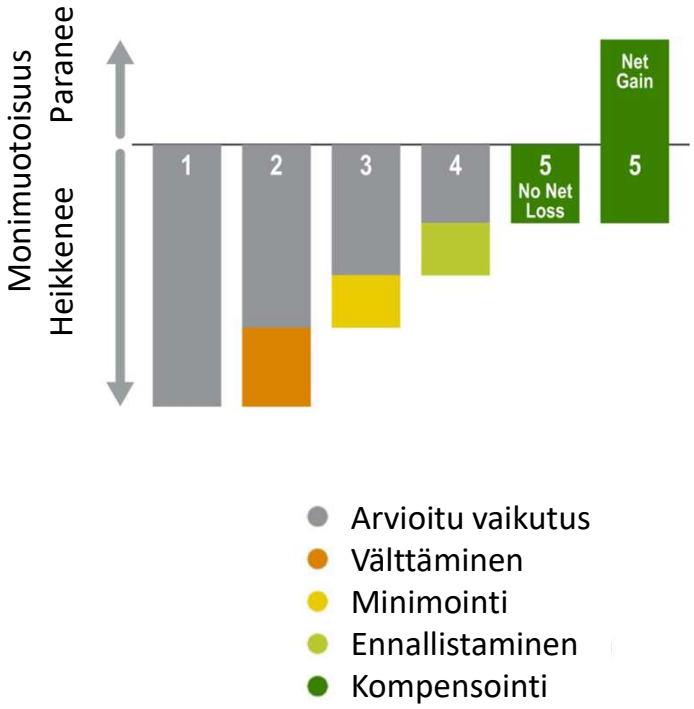
- Kaikki taloudellinen toiminta tulee arvioida ilmasto- ja luontovaikutuksiltaan

Kokonaisheikentymättömyys

- Kaikessa maan käytössä ensisijaista pyrkimys alkuperäisen luonnon säästämiseen ja luontokadon pysäyttämiseen
- Kompensointi = Maan käyttöönotosta ja käytöstä johtuvien väistämättömien luontohaittojen hyvittämistä luonnolle
- Monimuotoisuustavoitteita ei tulla saavuttamaan ilman velvoittavaa ekologisen kompensaation käyttöönottoa kaikilla maankäyttösektoreilla

Maatalous

- Tällä hetkellä suurin osa maatalouspolitiikan tuista Suomessa jakautuu tuottajille toimintatavoista riippumatta
- Ympäristökorvausjärjestelmään tulisi ohjata suurempi osa maatalouspolitiikan tukibudjetista
- Maaseutuyhteisöjen elinvoimaisuuden ylläpitäminen tärkeää
    - Ruoan tuottaminen on vaan yksi elinkeinoista.
    - Osa maaseudun vetovoimaisuutta on luonnonrikas maaseutumaisema
- Perinnebiotoopit ovat yksi Suomen uhanalaisimmista luontotyypeistä ja niiden käyttö laitumina vapauttaa peltomaata viljelyyn.

Kuva: ymparisto.fi

Metsätalous

Metsien käytön osuus Agenda 2030:ssa on ristiriitainen (*15*)

- Toisaalta tavoitellaan kansainvälistä johtajuutta ja monimuotoisuustavoitteiden vaikuttavuutta Euroopan laajuisilla politiikkatoimilla.
- Toisaalta nostetaan esiin metsästrategia, joka voi olla tätä tavoitetta heikentävä toimi
  - monimuotoisuuden turvaamisen kannalta haitallista, jos EU-biodiversiteettistrategia säädetään alisteiseksi metsästrategialle

- Metsäpohjaisen energian luonto- ja ilmastohaitat ovat huomattavat erityisesti, mikäli metsien käyttöaste kasvaa bioenergian takia (*7 energia*)

- Maankäyttösektorin ja hiilinielujen vahvistamista koskevan tavoitteen sisällyttäminen ilmastolakiin on erittäin tärkeää (*13*)

- Luonnon kannalta kestävän käytön edistäminen ei ole suotavaa
  - käytön kestävyys

Kuva: Maaseudun Tulevaisuus

Vesistöt

- 13 % järvien pinta-alasta ja jopa 32 % jokivesistä ei ole saavuttanut hyvää tilaa. Lisäksi Suomen rannikkovedet eivät ole pääosin saavuttaneet hyvää tilaa.
    - Konkreettisia toimia tarvitaan etenkin maa- ja metsätalouden aiheuttaman kuormituksen vähentämiseksi
- Moni vedensuojeluongelma ratkeaisi, jos olemassa olevat tunnetut keinot pantaisiin täytäntöön.
    - Maatalous: Riittävät suojakaistat ja maanpeiteisyys
    - Metsätalous: kunnostusojituksen ja maanmuokkauksen vähentäminen
- Suomen tulee parantaa vesiensuojelusääntelyä niin, että painotetaan vesistökuormituksen synnyn ennaltaehkäisyä ja mahdollistetaan valvontaviranomaiselle keinot puuttua tarvittaessa
    - metsäojien kunnostukset ja muu hajakuormitus

Kuva: YLE

Koulutus

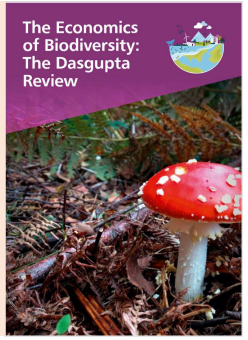
- Raportissa todetaan, että *Eri koulutusasteilla otetaan huomioon kestävä kehitys ja mm. ilmastokasvatus läpileikkaavana teemoina.*
- Ymmärrystä ihmiskunnan riippuvaisuudesta luonnon ekosysteemien hyvinvoinnista voidaan pitää lähtökohtana ympäristöstä huolehtimiselle
- Vaatimuksiin lisättävä ympäristökasvatus

Kuva: YLE

Dasguptan raportti (2021) korostaa ympäristökasvatuksen tärkeää roolia kaikilla koulutusasteilla

As that affection can flourish only if we each develop an appreciation of Nature's workings, the monograph ends with a plea that our education systems should introduce Nature studies from the earliest stages of our lives, and revisit them in the years we spend in secondary and tertiary education."

Suomen Luontopaneeli

- Luontopaneeli koostaa ja tarkastelee luonnon monimuotoisuutta koskevaa tieteellistä tietoa ja tekee selvityksiä päätöksenteon tueksi
- YM:n nimittämä riippumaton, tieteellinen asiantuntijaelin
- Yhteensä 16 jäsentä
  - Yliopistojen ja tutkimuslaitosten ehdotuksia
  - Ekologia, talous, terveys, oikeustieteet, maa- ja metsätalous, ilmastonmuutos, kasvatustieteet, yhteiskuntapolitiikka
  - 2020-2023
- Työtä tukemassa pääsihteeri, sihteeri, tutkimuskoordinaattori, tiedesihteerit sekä viestintäasiantuntija

SUOMEN
LUONTO
PANEELI